

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій БІДЗІЛЯ **Юрій БІДЗІЛЯ**

« *30* » *серпня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ МОВОЗНАВСТВА

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Теорія мовознавства**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035 Філологія** спеціалізації **035.01 Українська мова та література** освітньої програми «**Українська мова і література**».

Розробник: *Баньої Вероніка Федорівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	Перший	Перший
Кількість модулів – 2	Семестр	
	1-й	2-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	30 год.	10 год.
Вид підсумкового контролю: іспит	Практичні, семінарські	
	24 год.	6 год.
	Лабораторні	
Форма підсумкового контролю: усна	–	–
	Самостійна робота	
	81 год.	119 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – розширити, поглибити й узагальнити теоретичний і професійний рівень лінгвістичної підготовки студентів-філологів, сформувати навички діалектичного підходу до вивчення наукових лінгвістичних явищ та здійснення комплексного лінгвістичного аналізу.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог (ІК);
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-3);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-7);
- здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах (ФК-1);
- здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки (ФК-3);
- здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень (ФК7).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов для вивчення навчальної дисципліни «Теорія мовознавства» немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Теорія мовознавства» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	ПРН7
Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.	ПРН9
Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.	ПРН13
Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати здобутки мовознавчої науки у власних лінгвістичних дослідженнях; формувати сучасні погляди на проблеми мовознавства, спираючись на історію розвитку українського і світового мовознавства.	ПРН7
Уміти здобувати, аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, застосовуючи теоретичні знання про мову, для вирішення загальнонаукових проблем; володіти методологією і методами наукового дослідження з урахуванням класичних і новітніх принципів, уміти виконувати завдання, що містять елементи проблемного пошуку.	ПРН9
Знати структуру мови та її основні й неосновні одиниці; розрізняти мову та мовлення; усвідомлювати природу мовних змін; аналізувати й застосовувати основні положення лінгвістичних теорій у практичній діяльності; чітко висловлювати думку щодо проблематики мовознавчого характеру, визначаючи власну позицію.	ПРН13

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Теорія мовознавства» є: іспит, модульна контрольна, усне опитування на практичних заняттях, виконання тестових завдань на сайті електронного навчання; опрацювання першоджерел (наукових праць видатних мовознавців); виконання індивідуальних завдань (підготовка презентацій / рефератів) тощо.

Методи за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи, самостійна робота пошукового характеру; за дидактичними завданнями: словесні – лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – робота з текстом, презентації / реферати.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю – усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування на практичних заняттях, оцінювання практичних завдань,

перевірка рівня опрацювання першоджерел (наукових праць видатних мовознавців), тестування на сайті електронного навчання, оцінювання презентацій / рефератів.

Форма модульного контролю: письмова (тестування, оцінювання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит (усне опитування).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
7	7	12	12	12		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
5	5	5	5	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	35	7	35
Комп'ютерне (письмове) тестування при тематичному оцінюванні	1	5	1	5
Презентація	1	5	1	5
Опрацювання першоджерел	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Теорія мовознавства**» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести та теоретичні питання, виконання проблемних завдань. Робота складається з 20 тестів (тестування відбувається через систему Moodle), двох теоретичних питань, двох проблемних завдань.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не

пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами поточного оцінювання та модульного контролю на момент оголошення результатів. Якщо ж студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота 1		Модульна контрольна робота 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	20	10	20	10
Теоретичне питання	2	20	2	20
Проблемне завдання (пізнавально-пошукове питання)	2	20	2	20
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути студент, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт. Здобуті бали переводяться також в оцінку за чотирибальною національною шкалою.

Оцінку «відмінно» (90-100 балів, A) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована

програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«добре» (82-89 балів, В)** – заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«задовільно» (64-73 бали, D)** – заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«задовільно» (60-63 бали, E)** – заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«незадовільно» (35-59 балів, FX)** – виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незадовільно» (0-34 бали, F)** – виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. З історії лінгвістичних парадигм.

Тема 1. *Мовознавство як наука. Теорія мовознавства як навчальна дисципліна. Мовознавство найдавнішого періоду.* Загальне і часткове мовознавство. «Теорія мовознавства» як навчальна дисципліна. Місце мовознавства в системі наук. Мовознавча проблематика в Біблії. Мовознавство Давнього Сходу. Мовознавство Давньої Індії. Античне мовознавство. Арабське мовознавство. Давньокитайське мовознавство. Мовознавство епохи Середньовіччя і Відродження.

Тема 2. *Виникнення компаративістики.* Становлення індоєвропейістики, германістики, романістики, славістики. Передвісники порівняльно-історичного мовознавства. Основоположники нового напрямку мовознавства XIX ст. Місце Вільгельма фон Гумбольдта в історії світового мовознавства.

Тема 3. *Основні напрями компаративістики XIX ст.* Натуралізм. Психологізм. Лінгвістично-філософські погляди О. Потебні. Молодограматизм. Критика молодогограматиків. Історико-культурні течії в мовознавстві. Соціологізм. Ф. де Соссюр в історії європейського та світового мовознавства. «Курс загальної лінгвістики» Ф. де Соссюра: структура, концепція, ідеї.

Тема 4. *Лінгвістичний структуралізм та його основні напрями.* Празька лінгвістична школа і функціональна лінгвістика. Глосематика. Дескриптивна лінгвістика. Генеративізм.

Тема 5. *Мовознавство XX ст.* Психолінгвістика. Соціолінгвістика. Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Етнолінгвістика. Неогумбольдтіанство. Лінгвістика тексту. Комунікативна лінгвістика. Контрастивна лінгвістика.

Модуль 2. Теоретичні аспекти лінгвістики.

Тема 6. *Система і структура мови.* Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями. Поняття про рівні та одиниці мовної системи. Теорія ізоморфізму та ієрархії рівнів мови. Система і норма.

Тема 7. *Своєрідність мови як знакової системи.* Поняття знака і знакової системи. Типологія знаків. Семіотика як наука, що вивчає знакові системи. Специфіка мовного знака. Унілатеральна й білатеральна теорії мовного знака. Поняття про паралінгвістику і паракінетику.

Тема 8. *Мова і мислення.* Три типи мислення і їх зв'язок з мовою. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Поняття про нейролінгвістику. Внутрішнє мовлення і мислення. Питання про вплив мислення на розвиток мови і вплив мови на мислення. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа. «Мовна картина світу» і її зв'язок з логічною моделлю дійсності.

Тема 9. *Мова і суспільство.* Багатоаспектна природа мови. Своєрідність мови як суспільного явища. Суспільні функції мови. Соціальна диференціація мови, її основні форми. Соціолінгвістика. Основні поняття соціолінгвістики: мовна ситуація, мовна політика. Складні умови функціонування національних мов (обмеження функцій) в тоталітарному суспільстві. Мова як найважливіша етнічна ознака. Мова і культура. Мовна поведінка. Інтерлінгвістика.

Тема 10. *Мова і мовлення.* Співвідношення характеристик мови і мовлення: опозиційні ознаки. Мовлення як об'єкт вивчення сучасних мовознавчих дисциплін. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування. Функціональний стиль мовлення. Регістр як категорія комунікації. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації.

Тема 11. *Мова як явище, що історично розвивається.* Розвиток мови і два аспекти лінгвістики: синхронія і діахронія. Зовнішні причини мовних змін. Внутрішні причини мовних змін (мовні антиномії). Типи мовного впливу і його наслідки. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.

Тема 12. *Лінгвістичні методи.* Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового дослідження мови. Описовий метод. Два прийоми описового методу: внутрішньої і зовнішньої інтерпретації. Порівняльно-історичний метод (прийоми зовнішньої і

внутрішньої реконструкції). Прийоми і принципи етимологічного аналізу. Зіставний метод. Структурний (таксономічний) метод (дистрибутивний аналіз, аналіз за безпосередніми складниками, трансформаційний аналіз, компонентний аналіз, методика семантичного поля). Застосування математичних методів у мовознавстві.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		Л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	7	8	9	10	13
1-й семестр				2-й семестр				
МОДУЛЬ 1. З ІСТОРІЇ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПАРАДИГМ								
Тема 1. Мовознавство як наука. Теорія мовознавства як навчальна дисципліна. Мовознавство найдавнішого періоду.	10	2	2	5	10			10
Тема 2. Виникнення компаративістики.	10	2	2	5	10			10
Тема 3. Основні напрями компаративістики XIX ст.	14	4	2	11	17	2		15
Тема 4. Лінгвістичний структуралізм та його основні напрями.	12	2	2	7	12		2	10
Тема 5. Мовознавство XX ст.	14	4	2	8	14	2		12
Разом за модулем 1	60	14	10	36	63	4	2	57
МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИКИ								
Тема 6. Система і структура мови.	10	2	2	6	10	2		8
Тема 7. Своєрідність мови як знакової системи.	10	2	2	6	10	2		8
Тема 8. Мова і мислення.	10	2	2	6	10		2	8
Тема 9. Мова і суспільство.	10	2	2	6	8			8
Тема 10. Мова і мовлення.	10	2	2	6	10		2	8
Тема 11. Мова як явище, що історично розвивається.	10	2	2	6	10			10
Тема 12. Лінгвістичні методи.	15	4	2	9	14	2		12
Разом за модулем 2	75	16	14	81	72	6	4	62
Усього годин	135	30	24	54	135	10	6	119

6.3. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	Мовознавство як наука. Теорія мовознавства як навчальна дисципліна. Мовознавство найдавнішого періоду.	2	
2.	Виникнення компаративістики.	2	
3.	Основні напрями компаративістики XIX ст.	2	
4.	Лінгвістичний структуралізм та його основні напрями.	2	2
5.	Мовознавство XX ст.	2	

6.	Система і структура мови.	2	
7.	Своєрідність мови як знакової системи.	2	
8.	Мова і мислення.	2	2
9.	Мова і суспільство.	2	
10.	Мова і мовлення.	2	2
11.	Мова як явище, що історично розвивається.	2	
12.	Лінгвістичні методи.	2	
	Разом	24	6

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури, опрацювання першоджерел. Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	Мовознавство як наука. Теорія мовознавства як навчальна дисципліна. Мовознавство найдавнішого періоду. <i>Опрацювати матеріали підручника: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 11-64</i>	5	10
2.	Виникнення компаративістики. <i>Опрацювати матеріали підручника: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 65-97; прореферувати параграф праці: Кришко А.Ю., Бріт Н.М. Вплив ідей Вільгельма фон Гумбольдта (1767– 1835) на мовну освіту в Україні XIX – початку XX століття: монографія. Умань: ФПО Жовтий О.О., 2015. С. 54-62; анотувати статтю: Гавришак І.І., Проців О.Я. Лінгвофілософська система Вільгельма фон Гумбольдта: історико-біографічний аспект. Медична освіта. 2019. №4. С. 127–133.</i>	5	10
3.	Основні напрями компаративістики XIX ст. <i>Опрацювати матеріали підручника: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 102-151; Прореферувати окремі параграфи праці: Сосюр, Фердінан де. Курс загальної лінгвістики / Пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. Київ: Основи, 1998. 324 с.; анотувати працю: Просняк О. Фердинанд де Сосюр: деміфологізація концепції: Монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2018. 276 с.; прореферувати статтю: Святченко В.В. Системні властивості мови в студіях А. Шлейхера. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. 2016. № 23. С. 99-106.</i>	11	15
4.	Лінгвістичний структуралізм та його основні напрями. <i>Опрацювати матеріали підручника: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 184-208; Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2010. С. 91–111.</i>	7	10
5.	Мовознавство XX ст. <i>Опрацювати матеріали підручника: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 152-167, 213-310; Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2010. С. 112–167.</i>	8	12

6.	Система і структура мови. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 207-219</i>	6	8
7.	Своєрідність мови як знакової системи. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 168-182</i>	6	8
8.	Мова і мислення. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 183-193</i>	6	8
9.	Мова і суспільство. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 297-332</i>	6	8
10.	Мова і мовлення. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 194-206</i>	6	8
11.	Мова як явище, що історично розвивається. <i>Опрацювати матеріали підручника: Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 333-354</i>	6	10
12.	Лінгвістичні методи. <i>Опрацювати матеріали підручників: Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. С. 311-370; Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. С. 355-404; прореферувати статтю: Селіванова О.О. Проблема класифікації методів лінгвістики. Методи лінгвістичних досліджень: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Слов'янськ: СДПУ, 2010. С. 180-186.</i>	9	12
	Разом	81	119

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять через хворобу студента або іншу поважну причину, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти здобувають у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці, формування сталих навичок дослідницької роботи як невід'ємної фахової риси фахівця-філолога.

1. Виконання завдань за матеріалами методичних розробок.
2. Реферування й анотування наукових статей.
3. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем лінгвістичних повідомлень).

Вимоги до виконання й оформлення індивідуального завдання:

1. Обсяг виконаного завдання – 4-5 сторінок друкованого тексту / 15-20 слайдів презентації;

2. Структура кожного виду робіт (зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо є); список використаної літератури).

Теми лінгвістичних повідомлень (реферат/презентація)

1. Мовознавча проблематика в Біблії та Євангелії.
2. Філософський період в історії давньогрецького мовознавства.
3. Граматичний період в історії арабського мовознавства.
4. Мовознавство середньовічної Європи.
5. Особливості формування україністики.
6. Вітчизняне мовознавство XVI – XVIII ст. Києво-Могилянська академія.

7. Компаративістика в Україні.
8. Методологічні й лінгвістичні принципи молодогограматизму.
9. Методологічні й лінгвістичні принципи празького структуралізму.
10. Л. Блумфілд як засновник американської дескриптивної лінгвістики.
11. Наука про мову у Давній Греції і Давньому Римі.
12. Психолінгвістичні школи у мовознавстві XIX ст.
13. Українська лінгвогеографія.
14. Женевська і Паризька лінгвістичні школи.
15. Логіко-граматична школа середини XIX ст.
16. Харківська лінгвістична школа. Лінгвістична концепція О.О. Потебні.
17. Ф. де Соссюр про мову і мовлення.
18. І. Вихованець і становлення функційно-семантичного підходу.
19. П. Житецький – український компаративіст кінця XIX ст.
20. С. Самійленко – український молодогограматик другої половини XX ст.
21. Е. Сепір – основоположник антропологізації та діахронізації лінгвістичного структуралізму.
22. Дж. Міллер – основоположник когнітивної науки.
23. Філософія мови В. Вундта.
24. Е.Бенвеніст – представник європейської школи постмодерного мовознавства.
25. Етнолінгвістика: сутність, проблематика, зв'язок з фольклористикою.
26. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мови.
27. Статика і динаміка мови. Функціонування і розвиток мови.
28. Філософські основи мовознавства.
29. Синтаксична система мови. Парадигматичні й синтагматичні відношення.
30. Слов'янські мови як об'єкт порівняльно-історичного мовознавства.
31. Пошук універсалій у мовознавстві.
32. Методика генеративної граматики.
33. Основні опозиційні ознаки мови і мовлення.
34. Мовлення як об'єкт вивчення сучасних мовознавчих дисциплін.
35. Теорії знака. Мовні одиниці як знаки.
36. Невербальна семіотика.
37. Типологія мов Е. Сепіра.
38. Піджини, креольські і штучні мови.
39. Відкритість, динамічність і стійкість мовних систем.
40. Внутрішнє мовлення.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle, сайт електронного навчання УжНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Теорія мовознавства: навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньої програми «Українська мова і література» / Уклад. В.Ф. Баньої. Ужгород: Рік-У, 2023. 73 с.
2. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.

3. Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посібник. Київ: Знання, 2010. 380 с.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. 3-є вид. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. 464 с.
5. Семчинський С.В. Загальне мовознавство: підручник. Київ: "ОКО", 1996. 413 с.
6. Сосюр, Фердінан де. Курс загальної лінгвістики / Пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. Київ: Основи, 1998. 324 с.

Додаткова література

7. Академік Олександр Савич Мельничук і сучасне мовознавство: (зб. наук. пр. до 90-річчя з дня народж.) / [редкол.: О.Б. Ткаченко (голова), С.С. Єрмоленко, Г. В. Зимовець]. Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2012. 278 с.
8. Андрейчук Н. Роль контрастивної лінгвістики в розвитку теорії моделювання мови та створенні моделей мовного опису. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 5. С. 213–219.
9. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генології: навч. посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 248 с.
10. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики: підручник. Київ: Академія, 2011. 304 с.
11. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. 278 с.
12. Бацевич Ф.С. Лінгвістична прагматика: спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці. *Мовознавство*. 2009. 1. С. 29–37.
13. Бацевич Ф.С. Природність спілкування як лінгвопрагматична категорія. *Мовознавство*. 2011. №1. С. 3–12.
14. Бережнюк В.М. Загальне мовознавство: хрестоматія; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 361 с.
15. Гавришак І.І., Проців О.Я. Лінгвофілософська система Вільгельма фон Гумбольдта: історико-біографічний аспект. *Медична освіта*. 2019. №4. С. 127–133.
16. Гайдаєнко І.В. Дистрибутивний аналіз як метод дескриптивної лінгвістики. *Зб. наук. праць «Південний архів». Філологічні науки*. Вип. XXI. Херсон. ХДУ, 2003. С. 130–133.
17. Галинська О.М. Ключові етноконцепти крізь призму лінгвокультур (на матеріалі української та англійської народної фразеології). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70). № 4. Ч. 3. 2020. С. 99–105.
18. Глущенко В.А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. №6. С. 32–44.
19. Жлуктенко Ю.О., Бублик В.Н. Контрастивна лінгвістика. проблеми і перспективи. *Історія українського мовознавства (друга половина XX ст.): Хрестоматія / упорядник В.В. Денисюк*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. С. 239–253.
20. Загнітко А.П. Історія українського мовознавства в особах: наук.-навч. посібник. Донецьк: ДонНУ, 2006. Ч. 1. 184 с.
21. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. Том 1, 402 с.; Том 2, 350 с.; Том 3, 402 с.; Том 4, 388 с.
22. Історія українського мовознавства (друга половина XX ст.): Хрестоматія / упорядник В.В. Денисюк. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. 266 с.
23. Кириченко Г.С. Нариси загального мовознавства: навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закладів. Київ: Миколаївський держ. ун-т ім. В.О.Сухомлинського, Національний ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова, 2008. Ч. 1: Мова, її будова та функції в суспільстві. 2008. 168 с.
24. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність: (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002. 304 с.
25. Ковальчук О.П. Теоретичне підґрунтя реалізації зіставного аналізу для дослідження епонімів сучасних англійської та української мов. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 39, том 2. С.104–106.
26. Кришко А.Ю., Бріт Н.М. Вплив ідей Вільгельма фон Гумбольдта (1767– 1835) на мовну освіту в Україні XIX – початку XX століття: монографія. Умань: ФПО Жовтий О.О., 2015. 179 с.
27. Левицький А.Е. Українська зіставна лексикологія початку XXI століття: перспективні напрями. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* (27). 2006. С. 35–39.
28. Лучик А.А. Українське зіставне мовознавство: стан і перспективи. *Мовознавство*, 2014, № 6. С. 31–39.

29. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства. *Мовознавство*. 1997. № 2–3. С. 3–19.
30. Просяник О. Фердинанд де Соссюр: деміфологізація концепції: Монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2018. 276 с.
31. Святченко В.В. Системні властивості мови в студіях А. Шлейхера. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2016. № 23. С. 99-106.
32. Селіванова О.О. Проблема класифікації методів лінгвістики. *Методи лінгвістичних досліджень: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Слов'янськ: СДПУ, 2010. С. 180-186.
33. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2006. 716 с.
34. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
35. Солдатова Л. Поняття «мова» у дослідженнях представників Празького лінгвістичного гуртка. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць / гол. ред. Є.Б. Барань. Вінниця: ТОВ «фірма Планер», 2020. Вип. 31. С.33–45.
36. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня. Сторінки життя і наукової діяльності. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. 375 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. «Мовознавство» науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні. Режим доступу: <http://www.movoznavstvo.org.ua/>
2. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>

Додаток 2

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)